

2. Het eerste wat de Bijbel leert over verzoening

Hoe wordt het weer goed tussen God en mensen, nadat mensen God ontrouw geworden zijn? *Verzoening is mogelijk, maar hoe komt het tot stand?* In dit hoofdstuk kijken we wat het begin van de Bijbel er over zegt en daarna globaal naar de hele Bijbel.

In het begin van Genesis is het simpel. Als mensen na zonde berouw hebben en weer gaan leven met God, dan is de relatie met God 'gewoon' weer goed. *De mensen leven na de zondeval wel buiten het volmaakte paradijs, maar verzoening met God lijkt geen probleem*¹. Als we de Bijbel verder doorbladeren lijkt dat zo eenvoudig te blijven.

2.1. Voor en na de zondeval laat God mensen kiezen!

Genesis vertelt eerst over de schepping en het leven in het paradijs. God geeft Adam en Eva één verbod: niet eten van de boom van de kennis van goed en kwaad. Hij beproeft hen in die gave wereld! *Beproeving of verleiding is dus geen gevolg van de zondeval, maar hoort bij Gods scheppingsplan!!* Beproeving of verleiding is nog geen zonde – pas toen de mens zich liet verleiden was de zonde in de wereld een feit!

Op influistering van de slang overtreedt Eva Gods verbod en zij verleidt Adam. De gevolgen zijn groot. Ze moeten het paradijs uit en moeten verder in een wereld, die nu - als gevolg van hun zonde - een vervloekte wereld is geworden. Het leven zal zwaarder zijn door allerlei disharmonie, bedreigingen, pijn en verdriet en de mensen zullen sterven².

De dood werd als gevolg van zonden aangekondigd in Genesis 2:17³. Na de zondeval zegt God in 3:19, dat het sterven ook gaat plaatsvinden. En in de lijst van Genesis 5 lezen we dan ook na alle namen: *'Daarna stierf hij'*. Toch blijkt dat God ook wel eens van die regel af kan wijken (5:24; zie ook 2 Koningen 2:11).

Na de zondeval lezen we met onze vraag in het hoofd verder: wat zijn de voorwaarden voor verzoening met God?

Verzoend leven is mogelijk

Er blijkt aan Gods kant geen vijandschap naar de mensen. Hij schenkt hen kleding, spreekt met hen en geeft signalen (Genesis 4). Andersom zoeken mensen contact met God: ze offeren en beginnen (samen) de naam van de HEER aan te roepen (Genesis 4:26). Verder lezen we dat er mensen zijn die met God wandelen. Dat kan niet anders betekenen dan dat ze in nauwe verbondenheid met God en in overeenstemming met zijn wil leven. Dat is een verzoend leven, in harmonie en groeiende eensgezindheid met God, ook al is de wereld 'gebroken' door allerlei disharmonie. Bij Henoeh lijkt zijn wandelen met God zo sterk, dat Hij zo met God de hemel in wandelt (Genesis 5:21-24).

Van Noach wordt in Genesis 6:9 verteld, dat hij *'een rechtschapen man was en een voorbeeldig leven leidde, in nauwe verbondenheid met God'*.

Het blijkt, dat mensen na zonden in berouw tot God kunnen terugkeren. Zij kunnen ervoor kiezen zich opnieuw in vertrouwen op God en diens wil te richten. Als mensen dat doen accepteert God hen genadig. **Verzoening ontstaat blijkbaar 'gewoon'** als mensen erkennen dat ze verkeerd gedacht en gehandeld hebben en aan God laten merken dat ze weer met Hem en voor Hem willen leven. Dus **via bekering.**

¹ Is er na de zondeval een grote onoverbrugbare kloof tussen God en mensen? Dat blijkt niet echt.

² Hoe de overgang van het aardse naar het hemelse bestaan geweest zou zijn als de mensen niet in zonde waren gevallen, wordt ons niet meegedeeld. Dat zo'n overgang ook dan nodig zou zijn geweest, is aannemelijk. Zie bv K. Schilder, *Wat is de hemel?*, hoofdstuk V. Het aardse leven was ook in het paradijs als een tijdelijke voorbereiding voor iets groters bedoeld. Zo schreven ook Athanasius (2^e eeuw), Calvijn en anderen.

³ Het is gezocht om hier direct 'de eeuwige dood' in te horen. Meer hierover in hoofdstuk 5.

De mens is verantwoordelijk

Bekering en verzoening zijn niet vanzelfsprekend. We lezen dat er mensen zijn, die niet tot berouw en bekering komen. Al in Genesis 4 leeft Kaïn anders dan Abel. Hoe komt dat?

Dat is hun keus. **Na de zondeval is het blijkbaar nog net als daarvoor. God heeft de mens gemaakt en gewild als kiezende wezens.**

Toen God Adam en Eva schiep, stelde Hij hen al snel voor een keuzemogelijkheid doordat Hij hen verbiedt van die ene boom te eten. Dat zal bedoeld zijn als een eerste, basale les in kennis van goed en kwaad. Het gaat daarbij om de vraag of je God wel of niet vertrouwt en of je Hem dus ook als liefdevolle God in alles wilt gehoorzamen. Het gaat God niet zozeer om productie, maar vooral om het hart van de mensen en dat er hartelijke samenwerking groeit. Toen God de mensen schiep waren zij geestelijk nog kleine ‘kinderen’ – ook al zijn Adam en Eva waarschijnlijk als volwassen mensen gemaakt. Ze moeten nog veel leren en God gaat hen opleiden of opvoeden tot volwassenheid en zelfstandigheid. Als ze groeien in liefde (die vrij is) en in betrouwbaarheid, zullen ze al meer verantwoordelijkheid leren dragen en krijgen. De weg daar naartoe is dat ze als mensen groeien in *geloof*! Samen leven en samen werken is Gods doel met hen.

De gaafheid en rechtvaardigheid die Adam en Eva hadden als schepselen moest om zo te zeggen verdiept worden, groeien, en al meer in hun ‘vlees en bloed’ gaan zitten. Ze waren Gods beeldragers of kinderen, maar moesten het ook nog worden. Net zoals een jonge medewerker van een grote geleerde vaak nog een echte medewerker moet worden. Iemands aanleg of capaciteiten zijn er vaak al als ze jong zijn, maar moet nog verder ontwikkeld worden⁴.

Bij het opvoeden tot zelfstandigheid hoort, dat er risico’s genomen worden. Door opdrachten te geven leren kinderen verantwoordelijkheid te dragen, voor God en medemensen (Genesis 1:26,28). Dat leren ze ook door ze in situaties te brengen waardoor ze keuzes moeten maken. Dat zijn leersituaties.

De wereld is geheel in Gods handen, daarom kan een slang alleen kwade leugens uitspreken als God dat toelaat. **God laat de verleiding in het paradijs toe, want Hij wil dat de mensen leren kiezen.** Via goede keuzes kunnen mensen groeien naar het leven in vrijwilligheid, liefde en vrijheid naar volwassenheid. **Beproevingen zijn bedoeld als oefeningen of als trainingen.** Waar geen mogelijkheid is om anders te kiezen groeien mensen slechts uit tot robots of computers, er is dan niets persoonlijks en geen liefde. God wilde duidelijk geen slaven of willoze wezens van ons maken.

Samenvattend: God wilde geen knechten of productiemedewerkers, maar vrienden, kinderen, die zouden leren wat liefde is. Mensen, met wie Hij zijn heerlijkheid kan delen. Mensen die veilig zijn bij Hem, maar aan wie Hij ook andersom Zichzelf, zijn eer en zijn bezit met een gerust hart kan toevertrouwen. God verlangt naar een liefdevol samenleven met zijn schepselen: in 100% liefde van twee kanten en in 100% wederzijds vertrouwen⁵.

God handhaaft de keuzevrijheid

Na de zondeval blijken de mensen steeds weer voor keuzes te staan. Er is veel veranderd, maar de keuzevrijheid is gebleven. God handhaaft de verantwoordelijkheid. **De mens behoudt of ontvangt de kracht (van God) om zelf te kunnen kiezen of hij God zal vertrouwen en naar Hem zal luisteren of niet.** Diezelfde keus als in het paradijs is mogelijk en blijft

⁴ Over ‘geestelijke groei’ gaat het vaak in de Bijbel. Bv. Psalm 119:95b,96,102,130; Filippenzen 1:9; Kolossenzen 1:9,10; Openbaring 22:11,12.

⁵ Dat dit Gods doel is, blijkt als je de samenvatting van de wet en de profeten leest, maar ook als je aan het eind van de Bijbel leest waar God wil uitkomen: de hemel en de aarde worden een eenheid (Openbaring 21).

bepalend. Zo blijft God het hart van mensen zoeken. Hij wil de mensen liefde en trouw leren en hen gedurende dit leven daarin opvoeden. Hij laat mensen hun verantwoordelijkheid behouden door hen steeds weer voor keuzes te stellen. Ook al zijn in de wereld de vloek, de dood en de Satan gekomen – toch blijkt de macht van het kwaad niet allesbeheersend.

Steeds zijn er ook mensen, die het goede kiezen: zij vertrouwen op God en gehoorzamen Hem vrijwillig en krijgen Hem lief. Dat is niet onmogelijk! Anderzijds zijn er mensen die het kwade kiezen. De vraag aan ieder mens is en blijft (ook vandaag) heel persoonlijk: waar kies je voor? Welke kant wil je uit ontwikkelen? Laat je God jouw God en Leider zijn of niet?

Abel kiest - Kaïn kiest

In Genesis 4 vindt de eerste moord plaats, maar niet automatisch. Er gaat een en ander aan vooraf. Abel leeft met God, maar bij Kaïn is iets niet in orde. God geeft een signaal als Kaïn een offer brengt⁶. God heeft er geen plezier in dat mensen de verkeerde weg in gaan en roept deze zoon van Adam en Eva terug. Hoe reageert hij op dat signaal? Dat is een keus. Kaïn had biddend aan God kunnen vragen: wat is er aan de hand? Maar blijkbaar weet hij het wel en wil hij niet veranderen. Daarom wordt zijn blik donker.

Dan is het opvallend dat de HEER tot Kaïn spreekt. Hij wil hem waarschuwen en terug brengen op het goede pad. God zoekt bekering en wil zo tot verzoening leiden. Hij zegt tegen Kaïn (Gen 4:6,7):

‘Waarom ben je zo kwaad, waarom kijk je zo donker? Handel je goed dan kun je toch iedereen in de ogen kijken? Handel je slecht, dan ligt de zonde op de loer, begerig om jou in haar greep te krijgen; maar jij moet sterker zijn dan zij’.

God wijst Kaïn erop dat hij iets kwaads loopt te verbergen en zegt: ‘hou er toch mee op; weet dat de zonde jou in de greep wil krijgen, zodat je eraan verslaafd wordt. Maar **je kunt die macht weerstaan, Kaïn. De keus is aan jou!**’

God spreekt Kaïn aan op z’n eigen verantwoordelijkheid. God zegt: jouw keus bepaalt hoe het verder met je zal gaan. Hij kan zich bekeren en alsnog het goede gaan doen òf verder gaan op de verkeerde weg. Kaïn kiest dan voor het laatste en dat loopt uit op moord.

2.2. Twee wegen – Twee soort mensen

We lezen hoe het brute geweld en het recht van de sterkste begint te heersen. In Genesis 6 lezen we: *‘De HEER zag dat alle mensen op aarde slecht waren: alles wat ze uitdachten was steeds even slecht’* (6:5). God constateert: *‘door de mensen is de aarde vol onrecht’* (vs 13). Maar er zijn ook andere mensen. Zij weten zich klein en roepen God aan om hulp en leiding. Die mensen leven verzoend, in harmonie met God. Van Abel, Seth, Enos en Henoch lezen we het. Over Noach staat er nadrukkelijk: *‘Noach was een rechtschapen man; hij was in zijn tijd de enige die een voorbeeldig leven leidde in nauwe verbondenheid met God’* (6:9; 7:1).

Een belangrijke vraag is nu: hoe kwam het dat Noach wel goed leefde en de rest niet? Zoals we al eerder zeiden: blijkbaar heeft de mens na de zondeval zijn keuzevrijheid behouden. Het is niet zo, dat iedereen sinds de zondeval tegen God kiest en mensen niet in harmonie met God *kunnen* leven. **Noach is het levende bewijs van het tegendeel: mensen kunnen wel zonde afwijzen en recht leven**⁷.

⁶ Een kinderbijbel suggereert dat dit duidelijk werd doordat de rook van Kaïns offer niet omhoog ging. Het is aannemelijker te veronderstellen, dat God Kaïn innerlijk liet aanvoelen dat hij met een zonde leefde en dat daarom zijn offer schijnheilig was. Anders gezegd: dat God sprak via Kaïns geweten.

⁷ Romeinen 8:7 zegt: ‘onze eigen wil staat vijandig tegenover God’ (NV: *de gezindheid van het vlees is vijandschap tegen God*). Er staat niet dat onze eigen wil (ons vlees) automatisch heerst. Het is een keus: laat je je door God en zijn Geest (ook sprekend in het geweten) leiden of door jezelf en je eigen vlees (Galaten 5:16). Iedereen zondigt (zegt Romeinen 3) en velen vinden zonden normaal. Maar dat bewijst niet, dat herkenbare zonden niet weerstaan kunnen worden. In Genesis 4:7 blijkt dat het volgens God wel kan.

De slang weerstaan

Ook uit Gods spreken direct na de zondeval blijkt, dat de mens kan kiezen. Hij kan het kwaad weerstaan. In Genesis 3:14,15 vervloekt God de slang, omdat hij de mens verleidde. Alle dieren zullen de slang mijden en de slang zal op de grond rond kruipen. God breekt de relatie tussen de vrouw en de slang kapot. Er zal voortaan vijandschap en strijd zijn tussen de slang en de vrouw. De hele geschiedenis door zal er wantrouwen zijn tussen slangen en mensen. Zelfs bezweerders van slangen moeten oppassen. Slechts heel weinig mensen kiezen een slang als huisdier. Door de verleiding van Eva heeft de slang bewezen, dat slangen onbetrouwbaar en gevaarlijk zijn. In wederzijdse vijandschap zullen mensen vaak de kop van slangen verbrijzelen, dat is doden. **Slangen zijn te weerstaan door mensen, laat God hier weten.** Maar andersom zullen slangen schade toe kunnen brengen aan mensen door hen van achteren, gemeen, in de hiel te bijten!

De kwade macht achter de slang weerstaan: de duivel

Gaat Genesis 3:15 alleen over de strijd tussen slangen en mensen? Wat zullen Adam en Eva ervan begrepen hebben? Zij zullen beseft hebben dat in of achter de slang een kwade macht zat, die negatief over God *sprak* en hun relatie met God kapot wilde maken. Door schade en schande hebben ze dat ondervonden. Toen ze verder leefden zullen ze vaak gedacht hebben: 'Wat hebben we gedaan; laten we oppassen en niet luisteren als die kwade macht weer *via de slang of op een andere manier* tot ons spreekt'. Adam en Eva zullen begrepen hebben dat er een tegenstander is die hen van hun gerichtheid op God wilde wegtrekken. Klonk dat ook al niet door in Genesis 2:15? Daar gaf God de opdracht om de hof 'te bewerken *en erover te waken*'. Die laatste woorden impliceren dat er mogelijk vijanden zijn. In Genesis 3:15 horen ze, dat het voor hen en hun nageslacht mogelijk is de slang en zijn nageslacht te weerstaan. Dat zegt uiteraard ook iets over die kwade macht, die (deze keer) via de slang hen verleid had. Ook die kwaadwillende of tot zonde verleidende aanvaller zal weerstaan of gedood kunnen worden – net als de slangen.

Genesis 3:15 leert ons dat de zonde dus niet hoeft te heersen. De mens beslist of hij aan verleidingen ruimte en gehoor geeft of niet.

Dit wordt onderstreept doordat God de woorden over de vijandschap in Genesis 3:15 tegen de slang zegt en niet tegen de mensen. De mensen waren immers verantwoordelijke wezens, die weten dat ze moeten kiezen. De slang is een dier dat Gods wil zondermeer in z'n natuur opgelegd krijgt. De mens krijgt het niet opgelegd.

Natuurlijk kunnen mensen steeds het verkeerde kiezen, net als in het paradijs. Zoals mensen sinds de zondeval een tegennatuurlijke vriendschap kunnen zoeken met slangen, zo kunnen ze het ook met de tegennatuurlijke kwade macht, de duivel. Maar dat is geen must, maar dan kies je een vriendschap waar God vijandschap wil zien.

Er zijn mensen die luisteren naar de kwade macht. Helaas vormen die in Genesis al snel de meerderheid. Men *liet* zich op zó grote schaal verleiden, dat het er op leek dat het 'normaal' was om niet naar God te luisteren. Wellicht verschool men zich in de dagen van Noach wel achter woorden als: 'zo doet men nu eenmaal' of 'zo zijn wij, mensen' of 'we zijn toch zondaren'. Dat was toen net zo goed een leugen, een smoes of een doodoener als vandaag. Noach was toen het levende contrabewijs en iedere gelovige bewijst in eigen tijd, dat vertrouwen op God en Hem gehoorzamen kán. **Niemand kan daarom zeggen dat leven in zonden moet en dat mensen niet anders kunnen. God zal levende bewijzen naar voren roepen bij het eindoordeel⁸.**

⁸ Matteüs 12:41v; Lucas 11:31v.

2.3. Verschillende keuzes blijven bepalend

Ook in het vervolg van de geschiedenis zien we enerzijds mensen die niet naar God luisteren, en anderzijds mensen die dat wel doen. **Vromen zijn er altijd geweest, dankzij de kracht die God aan alle mensen beschikbaar stelt. God geeft het vermogen en de kracht om te kiezen.**

Dat is eigen aan de mens als schepsel. We noemen nog een paar voorbeelden.

Job leefde waarschijnlijk in de tijd van Abraham. Van hem wordt verteld: *'Hij was rechtschapen en onberispelijk, had ontzag voor God en meed het kwaad'* (Job 1:8). God zelf zegt dit. Deze typering zegt niet dat Job op hemels volmaakt niveau leeft. Het gaat over Jobs houding tegenover God. Hij leeft in alles naar Gods wil voor zover Job daar inzicht in heeft. Ook van Abraham wordt verteld hoe hij op God vertrouwt en leeft voor God en hoe God met hem is. Hij faalt wel eens, dat verbloemt de Bijbel niet. Hij moet immers nog leren wat geloven in de HEER betekent, maar je leest niet dat de relatie tussen hem en God echt verstoord is of dat er een onverzoende relatie is. Als Abraham zondigt, doet hij dat als vriend van God (niet expres) en blijft hij vriend van God⁹.

Hetzelfde wordt verteld van Jozef en later van Mozes. Zij wandelen met God en God is daarom met hen.

Dat wandelen met God is niet vanzelfsprekend. Integendeel. Vaak mopperen en zondigen bijna alle Israëlieten in de woestijn. Als twaalf verspieders het land Kanaän verkend hebben, blijkt weer hoe mensen verschillend reageren. Tien spreken vanuit angst en ongeloof. Ze hebben die sterke reuzen en machtige versterkte steden gezien, maar verplicht of dwingt dat hen zo ongelovig te spreken? Twee andere verspieders hebben hetzelfde gezien, maar reageren met vertrouwen op God. Die goede keus is dus wel mogelijk (Numeri 13).

We lezen later van Saul enerzijds en van Jonathan en David anderzijds. Ook in de tijd daarna zijn er geregeld slechte en goede koningen. De laatsten kiezen voor God, ook al was hun vader goddeloos. Het kan dus echt wel anders! Steeds blijken er in tijden van algemene afvalligheid weer vromen te zijn. Niet alleen een enkele profeet, maar soms duizenden die zich moeten verstoppen voor het geweld van de goddeloze Israëlieten. *'Zij hebben niet voor Baäl geknield en hem niet gekust'* (1 Koningen 19:18).

In de tijd voor, tijdens en na de ballingschap zijn er vrome mensen, zoals Daniël en zijn vrienden, Ezechiël, Mordechai en Ester, Nehemia, Haggai, enz.

Ook de Psalmen roepen steeds op om toch te leven als rechtvaardigen. Ze gaan ervan uit dat dit kan, omdat God er is. Psalm 1 wijst op de twee begaanbare wegen: leven met God of zonder God. De Psalm maakt helder dat je op de weg met God 'welzalig' bent en roept op die weg te gaan. Dan maakt God je tot een groene vruchtboom. De Psalmen 15 en 24 geven simpel antwoord op de vraag wie er bij God mogen wonen op zijn heilige berg. Leven in vertrouwen en gehoorzaamheid is de weg tot vrede met God en dus tot verzoening! Psalm 32 gaat nadrukkelijk in op de vraag, wat je moet doen als je gezondigd hebt. Wees eerlijk, belijdt je zonden en bekeer je. Dat is de weg tot verzoening.

Andere Psalmen getuigen, dat er tijden zijn geweest waarin er vrijwel geen vromen meer waren. Heel algemeen klinkt: *'De HEER kijkt vanuit de hemel naar de mensen om te zien of er één verstandig is, één die God zoekt. Allen zijn afgedwaald, allen ontaard, geen van hen deugt, niet één'* (Psalm 14:2,3). Zo was de situatie op een bepaald moment te typeren. Het lijkt op de tijd vóór de zondvloed. Toch wil dit niet zeggen dat er toen totaal geen vromen meer waren, want in het vervolg van diezelfde Psalm wordt gezegd, dat God in die goddeloze wereld echt wel ziet dat 'zijn volk' verslonden wordt. Hij belooft dat Hij voor 'de rechtvaardigen' zal opkomen. Ook Psalm 143:2 is geen absolute uitspraak zonder

⁹ Dat Abraham (ook van zijn kant!) een vriend van God was, blijkt uit zijn grote vertrouwen in Genesis 15 en 22. Zie: J. Ridderbos: Abraham, de vriend Gods, hoofdstuk 8 en 14. Zo ook G. von Rad, *Das Alte Testament Deutsch*, op Genesis 15:6.

uitzonderingen¹⁰. In het vervolg zegt de dichter dat hij zelf leeft als een rechtvaardige knecht van God, zoals bv Psalm 1 omschrijft.

Het Oude Testament leert ons dat vanuit God gezien er in feite maar twee soorten mensen zijn: mensen vóór en mensen tegen God. En hun eigen keus is bepalend.

2.4. Verzoening alleen via bekering?

Het valt bij het doorlezen van het Oude Testament op, dat er eigenlijk niets gezegd wordt over betaling van schuld of straf als voorwaarde voor verzoening¹¹. Over straf en vervloeking door God wordt wel gesproken, maar dan gaat het over mensen die zich hardnekkig blijven verzetten en die van geen omkeer willen weten. Dat was ook de oorzaak van de zondvloed. Ook in het vervolg blijkt dat alleen bewust of volhardend verzet de reden is voor Gods straffen. Ieder mens zondigt wel (Spreuken 20:9), maar het is belangrijk of dat opzettelijk is of niet. Hardnekkigheid roept Gods toorn op. Bij berouw en bekering is er vergeving en een nieuw begin mogelijk. God neemt dan niet altijd de schadelijke gevolgen van verkeerde daden weg. Die gevolgen blijven vaak en moet men wel dragen, maar *nergens lees je, dat God bij verzoening een of andere vergoeding moet hebben voor gedane zonden of schuld*. Er is bij God altijd genade te vinden bij bekering. Genade, vergeving en kracht om zelfs pijnlijke gevolgen van eigen zonden te dragen, als kind van Hem.

We wijzen op Psalm 51. David heeft heel duidelijk en grof gezondigd door zijn overspel met Batsjeba en zijn moord op Uria. Hij belijdt het beschaamd na de ontmaskering. God vergeeft David dan, maar deze daad van de Gezalfde geeft vijanden aanleiding tot spotten en heeft in Israël ook een verkeerd voorbeeld neergezet. Daarom is er wel vergeving, maar zal, volgens 2 Samuël 12:10-14, deze zonde wel duidelijke en publieke gevolgen hebben in het verdere leven van David. Deze gevolgen – na vergeving – zijn te zien als een signaal voor ieder die van deze geschiedenis hoort. Het gaat niet om wraak van God of om een compenserende straf voor de zonde. Het is een ‘zichtbare’ waarschuwing voor ieder die het hoort: zonden hebben grote gevolgen!¹² Gods zegen en wijsheid wijken - zelfs bij David. Maar andersom: Gods zegen zal ook groeien bij gehoorzaamheid. Wie op de akker van zijn zondige natuur zaait, oogst de dood, maar wie op de akker van de Geest zaait oogst het eeuwige leven. Dat is de gangbare werkwijze van God¹³.

De profeten

Alle profeten roepen bij afdwaling het volk van God terug tot verzoening met God: via bekering. Er is dan kwijtschelding van schuld en hernieuwde vriendschap met God. Bekering kan! Ezechiël gaat heftig tekeer tegen mensen, die beweren dat ze machteloos onder de vloek van God liggen omdat hun voorouders gezondigd hebben. Dat nooit, zegt Ezechiël in de hoofdstukken 18 en 33. In 18:21-23 zegt hij eenvoudig:

‘Wie goddeloos leeft, maar zich afkeert van de zonden die hij heeft begaan, zich houdt aan al mijn geboden, mij trouw is en het goede doet, zal zeker in leven blijven en niet sterven. De misdaden die hij heeft begaan zullen hem niet worden aangerekend; door zijn rechtvaardige daden zal hij in leven blijven. Denken jullie dat ik het toejuich als een slecht mens sterven moet? - spreekt God, de HEER. Nee, ik wil dat hij tot inkeer komt en in leven blijft.’ (zo ook Ezechiël 33:12-20)

¹⁰ Het lijkt me belangrijk dit ook bij de exegese van bv Romeinen 3:10-20 te overwegen.

¹¹ De offers in het Oude Testament bespreek ik in de volgende hoofdstukken.

¹² Zoals Mozes al leerde in bv. Deuteronomium 13:12; 17:13; 19:20; 21:21

¹³ Galaten 6:8. Dit werd niet altijd zo ervaren, maar dan wisten vromen toch ook van een leven na dit leven. Daarin zou toch blijken dat God zo werkt! Zie bv Psalm 73 (m.n. vs 16-28).

Als de Israëlieten vragen wat ze toch moeten doen om verzoening met God te bewerken, dan geeft de profeet Micha het oude bekende antwoord volgens de wet van Mozes (Micha 6:8):

‘Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God’.

De ondertoon van de profeten is voortdurend: laat niemand beweren dat hij het niet kan. Het is verder opvallend, dat bij oproepen tot bekering zelden over offers wordt gesproken. Het gaat veel meer om het leven met God.

2.5. Het Nieuwe Testament

We bekijken ook in vogelvlucht het Nieuwe Testament voor een eerste indruk. Het begint met mensen als Zacharias en Elisabeth, Jozef en Maria. Met deze mensen werkt God aan zijn nieuwe grote verlossingswerk. De Bijbel schroomt niet van zulke mensen te zeggen dat ze *‘vrome en gelovige mensen waren, die zich strikt aan al de geboden en wetten van de Heer hielden’* (Lucas 1:6). We lezen van Simeon, Anna en de discipelen. Deze mensen zijn niet feilloos, maar willen het bekende kwaad weerstaan en leven voor God (Judas doet dat niet). Zij leven oprecht met God en zo in een goede, verzoende relatie met de HEER, ondanks hun falen. De priester Zacharias geeft bijvoorbeeld zijn ongeloof ruimte voordat hij beseft dat hij dat doet. Deze mensen blijven op God gericht. In de relatie van hartelijke vriendschap kan God het hebben dat zij falen. Dat brengt hen niet ‘onder Gods toorn’. Wat dit betreft is het net als bij ons en onze kinderen tijdens de opvoeding. We kunnen het hebben als zij wel eens falen. Goede ouders worden dan niet boos. Als het opzettelijk is wordt het anders, maar bij echt berouw zijn we zelfs dan graag royaal met vergeving.

2.5.1. Jezus

Jezus roept voortdurend op tot bekering: ga serieus in de wegen die God wijst met zijn geboden. Jezus wijst in de Bergrede zelfs nog een hoger niveau van rechtvaardigheid aan dan wat Mozes en de profeten leerden¹⁴. Dit hoort bij het koninkrijk van God. Dat koninkrijk verkondigt Hij en gaat Hij bouwen. Hij zegt ook wie dat Koninkrijk in mag en wie niet: *‘Niet iedereen die ‘HEER, HEER’ tegen mij zegt, zal het koninkrijk van God binnengaan, alleen wie handelt naar de wil van mijn hemelse Vader’.*

Direct daarna vertelt Hij over die twee huizenbouwers. Wie bouwt z’n levenshuis op de rots zodat het alle beoordelingen en beproevingen kan doorstaan? Zij die de woorden van Jezus horen en er naar handelen (horen en doen).¹⁵

Wie zijn familie van Jezus? Met andere woorden: wie zijn de mensen met wie Jezus van zijn kant één wil zijn? Wie zijn dus verzoend met God? Het is hetzelfde antwoord (Matteüs 12:50): *‘Want ieder die de wil van mijn Vader in de hemel doet, is mijn broer en zuster en moeder’.*

Jezus stelt hoge eisen aan al zijn volgelingen. Zij moeten iets doen (Lucas 14:26,27): *‘Wie mij volgt maar niet breekt met zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broers en zussen, ja zelfs met zijn eigen leven, kan niet mijn leerling zijn. Wie niet zijn kruis draagt en mij op mijn weg volgt, kan niet mijn leerling zijn’.*

Breken met ouders betekent, dat je hen niet mag liefhebben boven Jezus. Jezus moet in jouw leven de eerste zijn. Hem moet je liefhebben boven alles. Dat is voorwaarde voor discipelschap, voor het koninkrijk, voor het horen bij Jezus en dus voor verzoening met God.

Verzoend leven met God is zo mogelijk vanaf het moment dat Jezus je roept. Ook daarna geeft Hij alles wat nodig is. Niemand kan zeggen dat hij het niet kan.

¹⁴ Matteüs 5:17-48 (de hele Bergrede is Matteüs 5,6,7).

¹⁵ Matteüs 7:21,24ev.

'Vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en er zal voor je worden opgedaan. Want ieder die vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt en voor wie klopt zal worden opgedaan' (Matteüs 7:7,8).

Als Jezus zijn discipelen de wereld in stuurt is zijn opdracht (Matteüs 28:18ev):

'... en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb'.

Daarmee geeft Jezus het kenmerk van echte discipelen aan. Alle gelovigen moeten zulke discipelen zijn, die leven voor God. Daarin blijkt de wedergeboorte¹⁶. Dat is de deur van het koninkrijk van God. Verzoening is er door verandering van je leven, door overgave van jezelf aan Hem die jou dan als arme van geest steeds verder zal vullen met zijn Geest, dan komt er eenheid met God: verzoening.

2.5.2. De apostelen

De apostelen roepen in hun brieven op om echt te leven met God. Ook zij gaan ervan uit dat het kan, dankzij Gods genadige hulp. **Mensen krijgen kracht als ze Jezus als hun Heer aanvaarden (Johannes 1:12). Dan kunnen mensen leven naar Gods wil.**

Paulus zegt later in Filippenzen 4:13: *'Ik ben tegen alles bestand (NV: ik vermag alle dingen) door Hem die mij kracht geeft'.*

Hij zegt: ik kan leven voor God in alle omstandigheden – God geeft er de kracht voor, maar ik moet het doen. Ik kan dankzij Hem. Daarom blijft aan God alle eer toekomen, als ik kies om van die kracht gebruik te maken. Zo leer ik God en zijn kracht al meer kennen.

Even daarvoor riep Paulus op om gehoorzaam te blijven en voegt daar aan toe (2:12,13):

'Blijf u inspanssen voor uw redding, en doe dat in diep ontzag voor God, want het is God die zowel het willen als het handelen bij u teweeg brengt, omdat het Hem behaagt'.

Je inspanssen, werken aan je redding – dat is je roeping¹⁷. Het kan, doordat God zelf zijn kracht om te willen en te werken beschikbaar stelt. Dat is het evangelie! Dit blijde nieuws geeft *geen enkele ruimte* om te zeggen: 'ik kan niet doen wat God wil want ik ben zondig of slecht'. Dat is een leugen! **God geeft alles om het willen en werken mogelijk te maken.**

Geloven is rekenen op God, die nu via Jezus zijn kracht beschikbaar stelt. Geloven is dus wat anders dan voelen. Vaak voel, ervaar of zie je de kracht nog niet, maar in geloof weet je dat die er is. Wie gelooft weet dat. En je gaat het pas ervaren als je stappen zet in gehoorzaamheid. Ook hier geldt het woord: 'zalig wie gelooft – zij zullen ervaren'. Ervaring van Gods hulp, vrede en vreugde komt vaak tijdens en na gehoorzamen¹⁸.

De apostelen roepen op om de duivel geen voet te geven. Bedroef de Heilige Geest niet, laat u juist door Hem vullen. Dat laatste bereik je via het doen van Gods wil; dan ga je beleven dat Jezus echt in je is en dat Hij je helpt te leven voor God. Net zoals Jezus geven ook de apostelen voor het leven in geloof heel veel praktische aanwijzingen. Het zijn de geboden van Jezus en van de apostelen¹⁹. De apostelen schromen niet zichzelf en hun eigen

¹⁶ Wedergeboorte (nieuw leven) wordt in het evangelie aangeboden door God. Wie het gelooft, grijpt die wedergeboorte. Ook de Israëlieten konden zo in het Oude Testament hun eigen hart besnijden via bekering (Deuteronomium 10:16; Jeremia 4:4). God doet het natuurlijk, maar Hij garandeert het te doen als wij ons bekeren. Vanwege de zekerheid van Gods belofte, zegt de Bijbel dat *wij* het bewerken als we ons bekeren.

¹⁷ 'Blijft uw behoud bewerken', vertaalt NV51 in 2:12.

¹⁸ Johannes 20:29. Dezelfde gedachte t.a.v. het ervaren zit in woorden als *'Onderwerp u dus aan God, en verzet u tegen de duivel, dan zal die van u wegluchten. Nader tot God, dan nadert Hij tot jou'*, Jakobus 4:7,8. Ditzelfde principe is overal in de Bijbel te vinden. God doet zijn zegen en hulp ervaren als we doen wat Hij zegt. *'Wie z'n leven aan Jezus verliest zal het vinden'*, Matteüs 16:25. Zie ook Johannes 14:21,23.

¹⁹ Het is opvallend dat de brieven in het Nieuwe Testament zo vol staan met concrete (ethische) opdrachten. Ook hierin komt hun onderwijs overeen met dat van Jezus. Die opdrachten of geboden wijzen de concrete weg van geloof – net als in het Oude Testament.

levenswijze ten voorbeeld te stellen²⁰. Zij leren zo het leven van het Nieuwe Verbond, van het Koninkrijk. Wie meent dat het nieuwe verbond geen leefregels kent vergist zich zeer. Wie beweert dat we niet moeten doen wat Jezus geboden heeft en dat ons heil daar niet van af zou hangen, vergist zich ook. We zijn niet meer onder de Oudtestamentische wet, maar wel onder de wet van Jezus en het Koninkrijk van de hemel. Zoals God vroeger krachten gaf om de wet van Mozes te volbrengen, zo belooft Jezus zijn volgelingen krachten om de hogere gerechtigheid van Hem in praktijk te brengen. Rechtvaardig leven in de stijl van Jezus is in het Nieuwe Testament 'normaal' voor christenen. Het is hét kenmerk van wedergeboorte:

*'Kinderen, laat niemand u misleiden: wie rechtvaardig leeft is een rechtvaardige, zoals ook Jezus rechtvaardig is. En wie zondigt komt uit de duivel voort...
Wie uit God geboren is zondigt niet, want Gods zaad is blijvend in hem. Hij kán zelfs niet zondigen, want hij is uit God geboren.
Hieraan is te zien wie kinderen van God en wie kinderen van de duivel zijn: wie niet rechtvaardig leeft, komt niet uit God voort. Hetzelfde geldt voor wie zijn broeder of zuster niet liefheeft' (1 Johannes 3:6-10).*

Johannes gaat er duidelijk van uit: rechtvaardig leven kan alleen door de kracht van God in ons. Die is blijkbaar nu voor iedereen beschikbaar via Jezus! Het geloof weet dat Jezus sterker is dan alle verleidingen en ons wil helpen. *Wij zijn samen met Jezus dus sterker²¹*. Dit is het punt waar het volgens de apostelen in het christelijke geloof om draait: Jezus leeft en helpt. Daardoor is leven in eenheid met God mogelijk. Zo zijn we verzoend met God. Zo is Jezus de Weg, de Waarheid en het Leven²².

2.6. Conclusie

In dit hoofdstuk keken we naar het begin van de Bijbel en bladerden we verder de Bijbel door. De eerste indruk betreffende verzoening is helder:

Verzoening tussen God en mensen ontstaat via de keus van mensen: via hun bekering tot verandering van hun hart en leven²³

Een paar lessen die we in dit hoofdstuk leerden zijn:

- Mensen zijn verantwoordelijk voor hun keuzen. God schiep hen als verantwoordelijke wezens. Hij stelt hen ook na de zondeval verantwoordelijk en spreekt mensen zo aan.
- Door mensen te (laten) roepen biedt God mensen de mogelijkheid om met Hem te gaan wandelen. Dat is de weg tot verzoening, die God royaal – en sinds Pinksteren wereldwijd - aanbiedt en laat verkondigen.
- Als God mensen roept of laat roepen, zorgt Hij er genadig ook voor dat de kracht beschikbaar is om te gaan geloven en daarna om alle (herkenbare) verleidingen tot zonden te weerstaan. Hij vraagt dus nooit iets onmogelijks.

²⁰ 1 Korinthiërs 4:1,15,16; Filippenzen 3:17; 2 Tessalonicenzen 3:7,9; 1 Timoteüs 4:12; Titus 2:7; 1 Petrus 5:3.

²¹ 1 Korinthiërs 10:13.

²² Johannes 14:6.

²³ Als de Bijbel onze aandacht bepaalt bij het feit dat *God* deze verandering geeft, wordt gesproken over wedergeboorte. *God geeft de mogelijkheid en de kracht voor verandering!* Gaat het om de verantwoordelijkheid van *de mens* dan spreekt de Bijbel over bekering. De mens zelf moet de door God gegeven mogelijkheid en kracht gelovig aanpakken en gebruiken. Hij grijpt op deze manier het geschenk van de wedergeboorte vast (zie noot 16 en Filippenzen 2:12,13).

- Mensen zijn – voor en na de zondeval – nooit machteloze slachtoffers van kwade machten (Satan), zodat we wel móeten zondigen. Zondigen wordt een moeten als we ons aan zonden overgegeven of ons ‘verslaafd’ hebben.
- Het feit, dat heel veel mensen zich niet bekeren of in zonden leven, is geen bewijs dat (die) mensen niet in staat zijn zich te bekeren.
- Verzoening met God ontstaat door Gods roepen en de daarop volgende bekering van mensen. Bij bekering kiest de mens om op God gericht te leven en Hem als Koning te erkennen en te volgen. Bekering is het begin van een proces waarin God ons hart en leven gaat beïnvloeden en veranderen naar grotere eensgezindheid met Hem.
- Verzoening is meer dan vergeving. Verzoening met God ontstaat door (hernieuwde) gerichtheid op Hem via geloof en bekering. Vergeving of kwijtschelding van schulden lijkt bij zo’n houding geen enkel probleem voor God.